

PO ODLOČITVI KANCLERJA ADENAUERJA

Gre za konec hladne vojne in pomirjenje v svetu

Nasprotja med Nemčijo in Veliko Britanijo - Kot da ni bilo dveh od Nemcev izzvanih svetovnih vojn

Nepričakovani sklep Konrada Adenauerja, da stopi iz vlade ter se julija dá izvoliti za predsednika republike, je še zmerom predmet živahnih razprav v mednarodni javnosti. Vsi se namreč sprašujejo, kakšne posledice utegne imeti Adenauerjev korak za bodočo nemško in svetovno politiko.

Ker stoji po ustavnih načelih vseh demokratičnih dežel državni poglavar nad strankami ter mora biti do vseh pravičen in nepristranski, so ljudje menili, da se Adenauer dejansko umika iz politične borbe. K temu da ga je nagnil spor, v katerega je zašel z Angleži in deloma tudi z Amerikanci v vprašanju, kako naj zavezniki postopajo z boljševiki pri pogajanjih, ki se pričenejo 11. maja v Švici.

Angleži očitajo Adenauerju, da vidi pred seboj v prvi vrsti koristi Nemčije in da premalo upošteva potrebe drugih narodov. Njegova nepopustljivost in trma utegneta onemogočiti sleherni, četudi začasni sporazum s Sovjetsko Rusijo in ovekovečiti nevarno politično in vojaško napetost v svetu. Tisk Velike Britanije že mesece kritizira Adenauerja in kliče pri tem Nemcem v spomin, kaj so vse uganjali za časa zadnje vojne. Ker so z njegovo zunanjo politiko postali nezadovoljni tudi številni člani njegove lastne stranke, je Adenauer sklenil se umakniti.

Tako je pisalo svetovno časopisje ter nanzanjalo, da se začena novo poglavje v zgodovini povojne Nemčije. Novi možje bodo prožnejši in računali z dejanskimi razmerami v Evropi in drugod.

»NITI VEJICE NE SPREMENIMO«

Medtem je pa imel Adenauer govor po radiu, v katerem je dal razumeti, da mu niti na misel ne hodi, da bi se umaknil iz borbe. Politika Nemčije, je dejal, ostane nespremenjena, iz svojega programa ne bomo črtali niti vejice. In to ne le za prihodnjih pet mesecev, dokler ostane on kancler, temveč tudi v **bodočih letih.**

Kako misli Adenauer svoj načrt izpeljati, če bo zavzemal le častni položaj državnega poglavarja? Saj se ni sedanji predsednik republike Heuss nikdar mešal v politiko vlade, prepuščajoč Adenauerju, naj vodi državo po svoji pameti in vesti. To je bilo mogoče, pripominjajo opazovalci, le zavoľjo tega, ker sta bila Heuss in Adenauer prijatelja ter istega političnega mišljenja.

Popolnoma drugačen pa utegne postati položaj, ko postane državni poglavar odločni in bojeviti Adenauer. On se bo **znal do kraja in temeljito poslužiti vseh pra-**

vic, ki jih nudi ustava predsedniku republike: predsednik predlaga kanclerja in sme razpustiti parlament, ako ta kandidata odbije ter ne izvoli drugega moža s **kvalficirano večino.** Predsednik imenuje ministre, višje sodnike, uradnike in častnike, potrjuje zakone in odobrava mednarodne pogodbe.

Če Adenauer ne bo soglašal s tem ali onim zunanjepolitičnim dogovorom, bo enostavno odbil podpis ter s tem povzročil največje težave vladi in zaveznikom. Vse je odvisno od bodočega kanclerja. Ako bo ta Adenauerjev človek, pojde vse gladko, sicer nastanejo velike homatije v notranji in zunanji politiki. Jasno je, da se Adenauer sedaj trudi, da določi sebi naslednika, ki mu bo poslušen. Če v tem uspe, se bo njegova oblast le povečala in nemška politika se niti za pičico ne bo spremenila.

V CEM JE SPOR Z ANGLEŽI

Da bo po Adenauerjevem izstopu iz vlade ostalo vse pri starem, danes najbolj vznemirja Angleže, ki so glede nekaterih važnih točk v sporu z Nemčijo. Adenauer zahteva na priliko, naj bodo sleherna pogajanja z Rusi tesno povezana z vprašanjem državne združitve Nemcev. Če Rusi v tem ne popuste, nima smisla se z njimi sploh pogajati.

Delna razorožitev v Evropi

Nasprotje z Angleži se je pojavilo nadalje tudi zastran naslednjega. V Londonu so pripravljene v toliko popustiti Moskvi, da sprejemajo misel, naj se ustvari v Evropi med Sovjetsko zvezo in ozemljem zapadnjakov posebno področje držav, na katerem bodo oborožene sile omejene in pod stalnim nadzorstvom. To je po angleškem mnenju koristno, da popusti napetost med sovražnima taboroma ter nastane ugodno ozračje za kasnejše splošno razoroževanje.

Slični načrt je zagovarjal pred leti tudi angleški zunanji minister Eden, ko je v imenu Velike Britanije predlagal, naj se osnuje v Evropi vmesni pas vojaško nevtralnih držav. Podobno zamisel brani poljski zunanji minister Rapacki. Po njegovem osnutku naj bi nevtralnemu področju obsegalo vzhodno in zapadno Nemčijo, Poljsko, Češkoslovaško in morda še katero drugo deželo.

Vse take predloge pa Adenauer z vso odločnostjo odbija. On zavrača ne le vojaško nevtralnost Nemčije, marveč mu je zoprna že sama misel, da bi kdo Nemcem omejeval pravico se oborožiti tako, kot se

Angleži so pa prepričani, da je združitev Nemčije v eno demokratično državo danes neizvedljiva, pa naj bo Adenauerjeva zahteva moralno še tako upravičena. Kdo naj primora Ruse, da sprejmejo predlog, naj se združitev vzhodne in zapadne Nemčije izvrši s splošnim ljudskim glasovanjem? Nihče! To bi bilo dosegljivo samo s silo, kar bi pomenilo novo, in sicer atomsko vojno, ki je noben narod na svetu ne želi.

Nemci naj se zadovolje, pravijo v Londonu, s tem, da se združenje nemškega naroda **izvede postopoma.** Že to bi bil velik napredek, če bi se zapadna in vzhodna Nemčija za sedaj zedinili v skupno zvezno državo z dvema ločenima vladama in parlamentoma. Tako rešitev bi Rusija sprejela, toda Adenauer predlog odločno odklanja.

On niti obstanka vzhodnonemške države ne priznava in zahteva isto od zaveznikov, četudi je vsakomur vidno, da ima komunistična Nemčija lastno vlado, lastno vojsko in lastne diplomatske predstavnike v inozemstvu, da potemtakem obstaja. Kako more trezen politik to stvarnost tajiti? Adenauer je šel tako daleč, da je pred kratkim odbil celo razgovor s predsednikom vzhodnonemške vlade Grotewohlom. Vabilo je brez odgovora vrgel v koš.

zdi njim primerno in potrebno. Njihov obrambni minister Strauss se ravnokar muči v Ameriki, da bi tam dobil za nemško vojsko tudi atomsko orožje.

GENERAL NORSTAD IN MARŠAL MONTGOMERY

Zapadna Nemčija zahteva z drugimi besedami popolno enakopravnost z vsemi ostalimi državami tako v političnem kot v vojaškem pogledu. Istega mišljenja je vrhovni poveljnik atlantskih oboroženih sil ameriški general Norstad. Pred angleško televizijo je izjavil, da bi vsaka, četudi delna razorožitev v Evropi ogrožala varnost zapada. Zavezniki morajo imeti trenutno le eno na umu: da čimprej povečajo število divizij v Evropi od 21 na 30 ter jih tako dobro opremijo, da bi se mogle uspešno upreti 120 divizijam, s katerimi razpolaga Sovjetska zveza. Pri tem poslu je sodelovanje Nemcev nujno potrebno. S svojim govorom je general Norstad zadal udarec Mac Millanu, ki se je bil ravno vrnil z razgovorov v Moskvi.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Koča Popović o naših manjšinah

Zunanji minister Popović je v ponedeljek govoril v parlamentu med drugim o Sloven- cih pod Italijo in Avstrijo. Odnosaji med Jugoslavijo in Italijo, je dejal, se zlasti na gospodarskem področju zadnje čase zelo boljšajo. Med deželami, kamor izvažajo Ju- goslovani svoje blago, stoji Italija na pr- vem mestu, medtem ko stoji na drugem med državami, v katerih Jugoslavija kupuje svo- je potrebščine. Ravno tako ugodno vpliva posebno na krajevno prebivalstvo mali bla- govni in osebni promet, ki se razvija v ob- mejnem pasu.

Prijateljsko razmerje bi utegnili kvariti le dve stvari: najprej odstrelišča za atom- ske bombe, ki jih sosedna Italija namera- va zgraditi na svojem ozemlju, in položaj slovenske manjšine v republiki. Mešani ju- goslovansko-italijanski odbor si sicer pri- zadeva zadovoljivo rešiti vprašanje obeh manjšin in je tudi nekaj že dosegel, ven- dar nekatere zadeve so še zmerom neureje- ne.

Tako na priliko uporaba slovenščine v uradih, o čemer se pa nadaljujejo razgovo- ri. Najhujše od vsega pa je sodna obravna- va v Florenci proti Beneškim Slovencem, ki je izzvala v vsej jugoslovanski javnosti in tudi v inozemstvu upravičeno nevoljo. Vendar obstoje neki znaki, da to spoznava tudi italijanska vlada in da bo v kratkem odstranila zadevo »z dnevnega reda«.

Koroški Slovenci

Zatem je Popović razložil stališče jugoslo- vanske vlade v vprašanju koroških Sloven- cev. Zadnja dva zakona o šolstvu in rabi slovenščine na sodnijah, ki ju je pred krat- kim sprejel dunajski parlament, je označil za dejanje, s katerim je Avstrija očitno pre- kršila 7. člen mirovne pogodbe, ker je z njim zmanjšala pravice, ki so jih Slovenci že už-ivali ali so jim v pogodbi obljubljeni in za- jamčene.

To je Avstrija naredila na lastno pest, ne da bi se skušala sporazumeti z Jugoslavijo ter upoštevala njene koristi. Iz tega razlo- ga meni Jugoslavija, da je vprašanje sloven-

»ITALIJANSKA DEMOKRATSKA STRANKA«

V nedeljo sta voditelja obeh monarhistič- nih strank Lauro in Covelli podpisala do- govor, po katerem sta se njuni organizaciji združili pod imenom Italijanska demokratska stranka. Iz naslova so črtali besedo »monarhistična«, češ da zveni protiustavno, ker smo pač v republiki. Združeni monar- histi imajo 24 poslancev in 7 senatorjev in podpirajo Segnijevo vlado.

Združitev mnogi pozdravljajo kot korist- no, ker bo sedaj Italija imela eno stranko manj, kar ublažuje pretirano politično raz- cepljenost, na kateri boluje država.

—o—

ROMANJE V ŠVICO

Tržaški in goriški slovenski verniki pri- rede letos skupno romanje k znanemu švi- carskemu Marijinemu svetišču v Einsiedel- nu. Odpotovali bodo iz Trsta 24. julija ter se vrnili 27. julija. Kdor namerava na bož- jo pot, se mora vpisati do 25. aprila pri do- mačem župniku. Stroški znašajo 13.500 lir.

ske in hrvatske manjšine v Avstriji še ne- rešeno, kar z drugimi besedami pomeni, da namerava borbo za naše brate v Avstriji — nadaljevati. Zadeva bo po našem prišla skoro gotovo pred razsodišče velesil in med- narodne javnosti.

Popović je naglasil, da je Jugoslavija vse- lej voljna se sporazumeti, toda to je bilo doslej nemogoče, ker Avstrija ni pokazala »potrebne dobre volje«.

Ugotoviti je treba, da je vprašanje naših manjšin vsekakor že temeljito skvarilo od- nose med sosednima državama, kar je po- novni dokaz, kako neozdravljivi nemški na- cionalistični zagrizenci so Avstrijci vseh strank in barv. Isti ljudje, ki manjšine v svoji državi zatirajo, se seveda s svetim navdušenjem obenem bore za svojo manj- šino v Južnem Tirolu. Kolika nedoslednost in pokvarjenost-

— 0 —

PREBIVALSTVO ITALIJE

Statistični zavod v Rimu je izdal dokonč- ne številke, koliko je prebivalcev v Italiji. Običajno se šteje, da gremo proti petdeset- im milijonom. Natančne številke ob kon- cu januarja pa so: 48 milijonov 912 tisoč. Vsako leto je 300.000 državljanov več.

Važen odlok Sv. Oficija

Zbor kardinalov, članov kongregacije Sv. Oficija, katerega naloga je, da bdi nad či- stostjo katoliškega nauka in katoliške mo- rale, je objavil odlok, ki je zbudil velikan- sko pozornost v Italiji in inozemstvu. V njem so začrtane smernice, katerih naj bi se verniki držali, ko se imajo odločiti, za katero stranko naj pri volitvah glasujejo.

Odlok odreja, da »katoličanom ni dovo- ljeno glasovati za tiste stranke in kandida- te, ki se družijo s komunisti ter jih s svo- jim delovanjem dejansko podpirajo, čeprav ne izpovedujejo načel, nasprotnih katoliške- mu nauku, ali se celo označujejo za kr- ščanske«.

Povod za odlok so dale razmere na Sici- liji, kjer se je poslanec Milazzo odtrgal od Kršč. demokracije, ustanovil lastno krščan- sko-socialno stranko ter s podporo skrajne levice in desnice, se pravi komunistov, nen- nijevcev, monarhistov in fašistov, prišel do večine v deželnem zboru. Ker drži obenem v rokah ves ustroj deželne vlade, se njego- vo gibanje močno širi in zato ni izključeno, da bo v bližajočih se deželnozbornih volit- vah porazil Kršč. demokracijo in zavladal na Siciliji.

Daljnosežna prepoved

Proti političnemu razkolu v vrstah katoli- čanov so že prej nastopili sicilijanski škof- je in obsodili Milazza, ki se pa zaradi tega ni dal motiti v svojem delovanju. Napo- sled je kardinal iz Palerma Ruffini dosegel, da je Sv. Oficij izdal odlok, s katerim je ver- nikom prepovedano glasovati za Milazovo stranko in njene kandidate.

Ker sodelujejo na Siciliji s komunisti tu- di socialisti, fašisti in monarhisti, bi po be- sedilu odloka verniki tudi za te stranke ne smeli glasovati, čeprav je na primer med monarhisti mnogo gorečih katoličanov. Pos- ledice bi pa utegnile biti še daljnosežnejše.

FOSTER DULLES JE ODPSTOPI

Iz Amerike je prišla vest, da je Eisenhower z ginjenim glasom oznanil časnikarjem od- stop zunanjega ministra Dullesa. Najožji Ei- senhowerjev sodelavec se je umaknil iz po- litične borbe iz zgolj zdravstvenih razlogov.

Zdravniki so mu namreč že pred meseci ugotovili raka v črevesju. Vzeli so ga pod žarke in zdelo se je, da so širjenje bolezni začasno ustavili. V nedeljo je pa Dulles mo- ral nujno spet v bolnišnico, ker so ga nena- doma prejele hude bolečine. Preiskava je dognala, da se je rak medtem pojavil tudi v vretencu spodnjega vratu. Dulles zgublja dan za dnem na teži in njegove moči tako pojemajo, da ne bo mogel več nositi ogrom- nega bremena, ki ga nalaga vodstvo zuna- nje politike.

Mož je zapisan smrti. Tega se pa Dulles, kakor je sam rekel, prav nič ne plaši. Kot veren kristjan gleda mirno in pogumno smr- ti v oči. Do poslednjega diha hoče delati za svoj narod, kar mu je Eisenhower omogo- čil s tem, da ga je imenoval za svojega sve- tovalca.

Dullesova hladnokrvna hrabrost vzbuja občudovanje v Ameriki in po svetu.

Glasiilo Kat. Akcije Il Quotidiano piše, da »bi mogli biti izobčeni tudi zagovorniki mo- rebitnega zavezništva s (Nenni)jevo) sociali- stično stranko«. Besede merijo očitno na Fanfanija in sploh na levičarske struje v Kršč. demokraciji. Isti dnevnik je pred dne- vi pisal, da se odlok Sv. Oficija nanaša obe- nem na položaj v Dolini Aoste.

Francoska manjšina

Politično vodstvo ondotnih Francozov je v rokah katoličanov, združenih v Aaostanski zvezi (Union Valdôtaine), ki je spočetka v deželnem zboru skupno nastopala z demo- kristjani, a se pozneje ravno tako kot Južni Tirolici z njimi sprla ter bila zastran tega izrinjena iz vlade.

Ker se je Francozom zdelo za malo, da so prišli v lastni deželi ob vso oblast, so se pri naslednjih volitvah združili z opozicijo, sprejeli pomoč vsakogar, torej tudi komu- nistov in nenni)jevcev, tako da so spet zavl- dali v svoji domačiji. Kakšne bi bile posledice, če bi se odlok Sv. Oficija primenil v Dolini Aoste tako, kot zahteva Il Quotidia- no? Pripadnikom manjšine bi bilo prepove- dano glasovati za edino narodno in katoli- ško svojo politično organizacijo.

Vse je, razume se, odvisno od tega, kako se bo odlok tolmačil in dejansko izvajal. Nastane na primer vprašanje, kaj se pravi »se družiti« s komunisti in jih »podpirati«. Razčistiti je treba tudi, kdo koga podpira: francoska manjšina komuniste ali komuni- sti manjšino? In kdo naj o tem odloča? Mo- gla bi samo sv. stolica ali pa krajevni škof, kar seve ni postranskega, temveč čestokrat bistvenega pomena.

Odlok je sprožil, kot vidimo, celo vrsto vprašanj, katera v podrobnostih niso raz- čiščena. Zato moramo pričakovati v Italiji in drugod še žive razprave o najnovejših političnih navodilih Sv. Oficija.

Gre za konec hladne vojne in pomirjenje v svetu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Cisto drugačnega mišljenja pa je slavni angleški vojskovodja Montgomery, še pred nekaj meseci namestnik generala Norstada. Po njegovem je treba narediti vse, da se nevarna napetost med západom in vzhodom čimprej ublaži ter sklene, če je le mogoče, sporazum z Rusijo. Montgomery se je odločil potovati konec tega meseca na razgovore s Hruščevom, da vidi, ali je vsaj začasna poravnava mogoča.

NEVARNI NEMSKI NACIONALIZEM

Sporazum z Rusijo je koristen miru v svetu in ga je treba, če je dosegljiv, skleniti, čeprav bi Nemci morali pri tem kaj žrtvovati. Angleži to zahtevajo tudi za stran tega, ker ne morejo pozabiti, kako so Nemci povzročili zadnji dve svetovni vojni ter s tem priklicali silno gorje na človeštvo in Veliko Britanijo. Nemci so krepak in nardarjen narod, a na žalost oblasti željni in brezobzirni nacionalisti. Kako je to resnično, čutimo na lastni koži tudi Slovenci na Koroškem, kjer našo manjšino brez sramu nasilno raznarodujejo.

Dokler je v Nemčiji na vladi Adenauer, menijo Angleži, da miru ne preti nobena

nevarnost. Toda 82-letni Adenauer je od danes do jutri. Kdo ve, kdo bo prišel na oblast po njegovi smrti? Previdnost vsekakor zahteva, da je treba biti z Nemci oprezni in gledati, da jim preveč ne zrastejo peruti.

Istega prepričanja niso le Angleži, ampak tudi mnogi ljudje v Italiji. Dnevnik Il Giorno je pred dnevi napisal, da je razvoj pred zadnjima vojnama šel po tejle poti: Nemci so najprej okrepili svoje gospodarstvo, nato so se začeli gospodarsko širiti, zatem oboroževati in nato zbesneli. Danes smo v razdobju, ko se Nemci gospodarsko širijo. Zapadna Nemčija stoji danes glede zunanje trgovine takoj za Ameriko na drugem mestu v svetu ter je že pustila za seboj Veliko Britanijo. Medtem ko sta Amerika in Anglija v letu 1958 v zunanji trgovini nazadovali, je **Nemčija napredovala.**

Kaj lahko nastane po Adenauerjevi smrti, ako bo Nemčija tedaj tudi do zob oborožena? Da se ne spusti spet v kako usodno pustolovščino, je potrebno pravočasno omejiti njeno vojaško moč. To ni le v korist Evrope, ampak tudi Nemčije same, zakaj če bo silila, kot hoče Adenauer, v vse večje oboroževanje, ne bo Rusija nikdar dovolila, da se nemški narod združi. Ostal bo večno raztrgan in razklan v dve državi.

ZASEDANJE MEŠANE KOMISIJE

V torek se je v Vidmu pričelo zasedanje italijansko-jugoslovanske komisije, ki ima nalogo, da nadzoruje izvajanje sporazuma o obmejnem prometu. Komisija sme vnesti v sporazum tudi popravke, da bi obmejno prebivalstvo od dogovora imelo največjo korist.

Sedaj razpravljajo o predlogu, naj bi imetniki prepustnic smeli potovati čez mejo, ne da bi se morali vrniti po istem prehodu, po katerem so odšli. Kdor bo na primer šel v Sežano skozi Fernetiče, se bo lahko vrnil v Trst po bloku na Škofijah, Pesku, Repentabru itd. Odprli naj bi se tudi nekateri novi prehodi za dvolastnike, tako pri Bazovici. Odpraviti hočejo nadalje predpis, da smejo motorna vozila čez mejo le, če ima lastnik »carnet« ali »triptik«. Končno bo komisija razpravljala o ustanovitvi, oziroma podaljšanju nekaterih avtobusnih prog ter o količini živih in drugih potrebščin, ki jih smejo potniki nesti čez mejo.

Predloga, naj se obmejno področje razširi do Ljubljane in Bleda, oziroma do Benetk in Padove, to pot ne bodo razmotrivali.

PETDESETA ZVEZDA

Ko je nedavno bila proglašena Aljaska za zvezno republiko, so si ameriški državljani morali nabaviti novo državno zastavo, v kateri je bilo namesto 48 zvezd 49. Kmalu si bodo morali oskrbeti novo s 50 zvezdami, ker je ameriški parlament sklenil povzdigniti tudi Havajske otoke v samostojno republiko.

Aljaska, ki meri poldrug milijon kvadratnih kilometrov, je najboljšejejša, Havajsko otočje s 16.000 kilometri pa bo najmanjša zvezna država Severne Amerike.

VELICASTEN POVRATEK V DOMAČIJO

V nedeljo zjutraj so pripeljali iz Rima v Benetke telesne ostanke Pija X. Balzamirano truplo je bilo prej izpostavljeno pod

steklom v nekem oltarju bazilike sv. Petra. Obiskovalcu se je zdelo za čuda skrčeno in majhno, tudi poteze obličja so docela spremenjene.

Beneški patriarh Giuseppe Sarto se je pred 56 leti odpeljal k papeškim volitvam v Rim. Na postaji je duhovščini zagotovil, da se bo vrnil v Benetke živ ali mrtev. Prerokba se je uresničila. V slovesnem sprevedu se je vrnil kot svetnik v Benetke, kjer bo ležal na stranskem oltarju stolnice sv. Marka.

PROTESTNA BRZOJAVKA SEGNIJU

Vodstvo Južnih Tirolcev je v torek poslalo načelniku vlade Segniju brzovjavo, v kateri protestira zoper »neprestano kršenje« De Gasperi — Gruberjevega dogovora.

Z njim je bila v pokrajini zajamčena »enakopravnost italijanskega in nemškega jezika«, katere pa vlada noče spoštovati.

Pred kratkim je Rim odrekel odobrenje pokrajinskemu zakonu za krajevne uslužbenice samo zaradi tega, ker bi po njem ti smeli polagati sprejemne izpite tudi v materinem jeziku. Zastopnik vlade v Bocnu je nadalje prepovedal nemškemu županu v občini Traminu, da odgovori avstrijskemu konzulatu v Milanu na nemški dopis v nemščini.

Tako vlada »stalno krati manjšini pravice, priznane v mednarodni pogodbi«.

NI SE SEGLO V NEMCIJO

Zaradi Južne Tirolske so Avstrijci, kot smo že pisali, začeli pozivati po vsej državi prebivalstvo, naj ne potuje na počitnice v Italijo. Agitacija se doslej ni še razširila na Nemčijo in zato pričakujejo letos dosti tujcev v Benetkah: uprava nemških železnic bo vpeljala čez poletje poseben brzovlak »gondoliere«. Vozil bo iz Monakovega naravnost do morja. Odhajal bo iz Bavorske ob sedmih zjutraj, ob dveh popoldne bodo potniki že izstopili v Benetkah.

CESAR IN MLINARICA

V petek sta se v Tokiu poročila japonski prestolonaslednik Akihito in hči bogatega lastnika mlinov Mishiko Shodu. Prvič se je po 2000 letih zgodilo, da je član cesarske rodbine vzel za ženo dekle preprostega stanu. To je dvignilo veliko prahu zlasti zato, ker izhaja po japonski veri vladarska družina naravnost iz boginje sonca. Poroka je dokaz, kako vsepovsod zmaguje demokratična miselnost.

Zato se je iz vseh krajev države nabralo nad 2 milijona ljudi, da bi gledali in pozdravljali poročni spreved. Veselje je zmotil le neki brezposelni delavec, ki je zalučal kamen v svatovsko kočijo. Policija ga je zgrabila, toda prestolonaslednik in nevesta prosita, naj mu bo odpuščeno in naj ga ne kaznujejo.

Po svetu

FRANCIJA — Pred kratkim so v prostore pariške vremenoslovske postaje vdrlti tatovi ter odnesli več dragocenih naprav. Pustili so tale listek: »Naprav gotovo ne boste pogrešali, kajti vaše vremenske napovedi bodo tudi brez njih prav tako napačne, kot so bile doslej«.

— 0 —

V ladjedelnicah v Le Havru gradijo doslej največji ladijski vijak na svetu. Tehta 44 in pol tone in ima 7,5 m premera. Gradijo ga za 72.000-tonsko petrolejsko ladjo.

JAPONSKA — Vseučiliški profesor in zdravnik dr. Mijadži je izjavil, da je rak na pljučih vsaj na Japonskem izvečine prej posledica nečistega zraka kakor kajenja. To je ugotovil, potem ko je v 10 letih proučil 38 tisoč primerov te bolezni.

AMERIKA — Profesor Piccard, znani raziskovalec morskih globin, je prodal ameriški mornarici za 124 milijonov lir svojo potapljaško ladjo Trst, ki so jo zgradili v tržaških ladjedelnicah. Amerikanci nameravajo ladjo preurediti v orožje proti podmornicam.

— 0 —

Ameriški zdravniki preizkušajo novo zdravilo proti jetiki. Pridobivajo ga s pomočjo bakterij, ki živijo v neki afriški ptici.

— 0 —

V neki newyorški restavraciji so pred kratkim uvedli tole zanimivost: pod mizami so mehke blazine, da si lahko ženske po kosilu sezujejo čevlje.

PAKISTAN — Blizu Čersade v Zahodnem Pakistanu so izkopali ostanke doslej neznanega mesta, ki je staro nad 3 tisoč 500 let. Imelo je tlakovane ulice, kamnita splotja in celo vodovod.

SOV. ZVEZA — Prof. Nesmejanov je na zadnjem zborovanju ruskih kemikov izjavil, da bo človek še pred l. 1965 prišel na mesec in na najbližje planete ter jih raziskal.

ANGLIJA — Angleški znanstvenik dr. Martin je pred dnevi sporočil, da se gladina vseh morij na svetu dviga, ker se na Arktiki taja led. Ob južnih angleških obalah se bo morska gladina v prihodnjih 100 letih zvišala za okrog 15 cm in zato bo treba zgraditi obrambne nasipe.

Tržaškega

TRŽASKI MESTNI SVET

Na petkovi seji tržaškega mestnega sveta je odbornik Rocco poročal o proračunu za leto 1959. Ta izkazuje okrog 5 in pol milijarde lir rednih in izrednih dohodkov ter nad 7 milijard izdatkov, tako da znaša primanjkljaj, ki naj ga krije država, eno milijardo 700 milijonov lir.

V poročilu je odbornik poudaril, da bi se primanjkljaj občine znatno zmanjšal, če bi parlament izdal nov zakon o krajevnih financah. S tem bi namreč država sprejela v svoje breme mnoge stroške, ki jih danes morajo plačevati občine. Gre zlasti za izdatke za socialno skrbstvo, šolstvo itd., ki stanejo tržaško občino nad 1 milijardo lir.

Največ stroškov ima občina z uslužbenci, ki jih je danes 3.057. Zanje potrošijo 77 odstotkov vseh dohodkov, kar je odločno preveč, če upoštevamo, da gre v ostalih občinah za uslužbenca le okrog 40 odstotkov proračuna. Za javna dela je določenih 660 milijonov, nadaljnji dve milijardi pa bo v ta namen občina prejela od države.

V začetku seje je podžupan Cumbat odločno obsodil bombni atentat na poslopje tukajšnjega avstrijskega konzulata. Nekulturno početje so izvršili doslej neznan zlikovci prejšnji petek ob 2.30 zjutraj.

BARKOVLJE

V Barkovljah imamo dve cestni križišči, ki sta izredno nevarni in kjer bi bilo treba nekaj ukreniti, da se preprečijo nadaljnje prometne nesreče. Prvo križišče je pri barkovljanskem pokopališču, kjer se Bovedska cesta spaja z Miramarsko, drugo je na Tabru, kjer se Bovedska in Spolovarska cesta spojita s strmo potjo, ki vodi do svetilnika na Greti.

Križišče pri pokopališču je zlasti nevarno poleti, ko se mnogi meščani na avtomobilih pripeljejo na kopanje ter vozila ustavljajo kar ob cesti. Od Janouška do Fiata, kjer je bila nekoč tovarna ledu, stoji dolga vrsta avtomobilov, tako da tisti, ki pride po Bovedski cesti do križišča, ne more ugotoviti, ali je cesta prosta. Nič čudnega, če so se na tem mestu zgodile mnoge smrtno nesreče.

Pod Janouškom so sicer postavili znak, ki avtomobiliste opozarja, da ne smejo voziti več ko 40 km na uro, vendar sodimo, da bi na tem silno nevarnem mestu morali še bolj omejiti brzino, na primer do največ 30 km na uro. Tu se namreč ustavljajo tudi tramvaj in vsi vemo, da otroci čestokrat pozabijo pogledati, ali je cesta prosta, preden jo prečkajo.

Dva enaka znaka bi morali postaviti tudi na Tabru, kjer prav tako često pride do nevarnih karambolov. Nesreče bi se pa najučinkoviteje preprečile, če bi mestna občina postavila na omenjenih križiščih semafore.

POMOČ KMETOVALCEM

Ministrstvo za kmetijstvo je odredilo, naj se med kmetovalce na Tržaškem, ki jim je lanska suša znatno prikrajšala pridelek krme, razdeli 3 tisoč stotov pšenice. Žito bo delil Kmetijski konzorcij, kmetovalci pa lahko dvignejo namesto pšenice odgovarjajočo količino koncentriranega krmila.

FRANZIL SE JE VRNIL

Pred dnevi se je tržaški župan vrnil iz Rima, kjer je skupno z voditelji tukajšnje Kršč. demokracije obrazložil predsedniku vlade in ministrom glavne gospodarske potrebe Trsta. Razpravljali so zlasti o ladjedelnicah, o razširitvi proste luke, o pomoči kmetijstvu ter o avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini.

Županu je bilo zagotovljeno, da bodo tukajšnje ladjedelnice zgradile polovico ladij za ustanovo FINMARE. Število novih ladij pa je odvisno od sredstev, ki jih bo dalo na razpolago zakladno ministrstvo. V Rimu nadalje proučujejo načrt za izboljšanje naprav v železarni Ilva, kjer se nekateri preureditve že izvajajo. Med kmetovalce, ki jim je lanska suša znatno prikrajšala pridelek krme, bodo razdelili 3 tisoč stotov žita, v tržaškem pristanišču pa nameravajo ustanoviti nova carine prosta področja, kar naj bi pospeševalo industrijo, trgovino in prevoze.

O avtonomni deželi je bilo županu sporočeno, da se vprašanje proučuje in da bo urejeno po običajni parlamentarni poti.

SEMPOLAJ

Cedalje živahnejši obmejni promet po bližnjem šempolajskem prehodu, katerega se poslužujejo domala vsi prebivalci spodnjega Krasa, ki potujejo v Trst, nujno zahteva, da se asfaltira tudi del pokrajinske ceste od obmejnega prehoda do Kresije. Na tej cesti je namreč precejšen promet z motornimi vozili, ki zlasti v poletnih mesecih dvigajo oblake prahu. Tržaško pokrajino zato naprošamo, naj poskrbi, da se na tej poti čimprej položi asfalt. To delo je potrebno ne samo zaradi obmejnega prometa, temveč tudi zaradi naše vasi same, ki je zlasti zadnje čase postala zelo priljubljena izletniška točka za mnoge Tržačane. In kaj bi ne bila: poleg krasnega razgleda in svežega zraka dobe odlično postrežbo v Grudnovi gostilni, ki je gotovo eno najboljših gostinskih podjetij v naši bližnji in daljni okolici.

V torek se je v kamnolomu podjetja Caharije pri Sv. Križu hudo ponesrečil 50-letni kamnosek Ivan Škrk iz bližnje Trnovice. Med delom mu je s precejšnje višine padel na glavo okrog 6 kg težak kamen. Odpeljali so ga v tržaško bolnišnico, kjer pa je naslednji dan žal podlegel poškodbam. Hudo užaloščenim domačim izrekamo globoko sožalje.

BORST

V okviru tekmovanja pevskih zborov v narodni pesmi so v nedeljo v borštanski prosvetni dvorani nastopili zbori iz Bazovice, Boršta, Padrič in Doline. Ocenjevalna komisija, ki ji predseduje znani tržaški glasbenik Ivan Grbec, je prvo mesto prisodila zboru iz Bazovice. Drugo in tretje mesto pa sta zasedla zbor iz Doline in Boršta.

Občinstvo, ki se je zanimivega koncerta udeležilo v lepem številu, je razsodbo komisije sprejelo s precejšnjim presenečenjem, ker je pričakovalo, da bo prvo mesto zasedel zbor iz Doline.

Zbora iz Bazovice in Doline bosta v nedeljo skupno z drugimi zbori nastopila v tržaškem Avditoriju.

Virgilu Ščeku v spomin

Toda naš narod, zaključuje Edinost, pojde kljub vsemu v volilni boj, zavedajoč se, da »zasije tudi njemu nekoč dan, ko zmaga pravica Istre nad vsemi ljudskimi sovražniki in izkoriščevalci«.

Kako svinčenotežko ozračje se je razgrinjalo tedaj nad južno Istro, je bilo spoznati že po tem, da je na sestanek zastopnikov volilnih odborov Istre, sklican 12. aprila v Hrpelje-Kozino, prišel iz tistega predela dežele le en kmet, medtem ko so vsi drugi manjkali. Ravno tako ni bilo, razen enega iz Matulj, nobenega predstavnika iz Liburnije. V teh krajih je že zmagala strahovlada fašistov.

Vsi drugi odbori Istre so bili zastopani in udeležba je bila velika. Na sestanku so bile začrtane smernice za bližajoči se volilni boj,

34.

Dr. E. BESEDNJAK

ki so bile soglasno in z velikim navdušenjem sprejete. Kljub grožnjam in nasilstvom, ki so se dan na dan množila, je bila morala udeležnikov zelo visoka in njihov pogum nezlomljen. Razšli so se s trdim sklepom, da se brez odlašanja vržejo na odločno delo.

PONOVI NAPAD NA NARODNI DOM PRI SV. IVANU

Medtem so se pred očmi generalnega civilnega komisarja Mosconija in ostalih odgovornih oblastnikov ponavljala drzna nasilstva v samem Trstu. Dr. Josip Wilfan se je kot predsednik Političnega društva Edinosti javil pri senatorju Mosconiju, da ga opozori, kaj fašisti snujejo zoper Slovence, ter ga prosil, naj zavaruje varnost oseb in imetja. Od komisarja je prejel zagotovilo, da se tržaškimi Slovincem ni treba ničesar bati. Vsako nezaupanje do varnostnih oblastev da je neumestno.

Kako si se mogel zanašati na besede najvišjega predstavnika vlade v naših krajih, so takoj izpričali dogodki. Najprej je skupina fašistov 11. aprila pretepla pri Sv. Ivanu gručo naših fantov, ker so se drznili na poti domov tiho peti slovensko pesem. Eden mladeničev je pod silo udarcev padel v nezavest. Orožniki, ki so imeli v bližini vojašnico, niso seveda ničesar niti videli niti slišali.

Že drugi večer se je zatem izvršil napad na svetoivanski Narodni dom: hudodelstvo, ki je našlo globok odjek v mestu in vsej slovenski in hrvaški javnosti Julijske krajine ter bilo zato politično neprimerno pomembnejše kot pretepanje naših fantov prejšnji dan.

»SMRT SLOVENCEM!«

Napad je bil dejanje, katero bi bila odgovorna oblastva morala za vsako ceno preprečiti ali vsaj bi bila morala poskrbeti, da se krivci primejo in kaznujejo. Vse to je bilo lahko izvedljivo, kajti napad ni prišel iznenada in sredi noči, temveč se je očitno pripravljalo. Orožnikom, nastanjenim v bližini, bi bilo moralo zbuditi sum že nenavadno večerno zbiranje popolnoma neznanih moških oseb okoli Narodnega doma in v njegovih gostilniških prostorih.

V društveni dvorani sami so Sokoli ravno telovadili, ne da bi slutili, kaj se pripravljalo. Kar naenkrat stopi mednje tuj mladenič v

(Nadaljevanje na 5. strani)

— Dopisi iz Goriške —

GORIŠKI MESTNI SVET

Po treh dolgih sejah je občinski svet prejšnji petek zaključil razpravo o proračunu za leto 1959.

Vsak svetovalec je imel lepo priliko, da je tovarišem odkril, kar mu je bilo pri srcu. Letošnji proračun vsebuje kar 124 členov. Svetovalci so govorili o vsem mogočem: o ulični razsvetljavi, občinskih igriščih in o mestnem kopalisku, kateremu je posvetil posebno pozornost komunist Batti ter zahteval, da se dostojno uredi.

Mestna uprava je v zadnjih letih odstranila javna stranišča na Kornu, na starem Ribjem trgu, v ulici Dante, na oglu ljudskega vrta pred bivšim Slovenskim trgovskim domom, ni pa zgradila nobenega novega. Tako je danes v Gorici, kolikor je nam znano, eno samo podzemno javno stranišče v bližini magistrata in sodnije. Zato je dr. Sfiligoj opozoril občinski svet, naj se v bližini pokritega trga zgradi javno stranišče. Sfiligojevo pobudo je župan sprejel, obenem pa je zavrnil predlog svetovalca Zucallia, da se otvori nova lekarna v Ločniku, češ da je nepotrebna, ker so mnogi tamkajšnji prebivalci zavarovani pri INAM in morajo zato prihajati po zdravila v mesto.

V zvezi s postavko 76 milijonov za vzdrževanje mestnih cest in trgov je svet dali časa razpravljati o znanem podvozu v ulici Aquileia, kjer se je dogodilo že mnogo prometnih nesreč. Današnjega podvoza mestna uprava ne bo razširila, ker bi stal preveč, pač pa bo zgradila nov podvoz, ki ga bo spočila z novo cesto, vodečo po ulici Fatebenefratelli proti mostu na Soči.

Za dograditev nove bolnice na Šempeterški ulici potrebuje mestna uprava še okoli 110 milijonov lir, ki naj bi jih priskrbelo uprava proste cone.

Svetovalec Battello je na zadnji seji med drugim predlagal, naj bi županstvo dalo vsem strankam na razpolago primerno dvorano za njihove prireditve. V Battella se je z levjo srditostjo takoj zagnal monarhist Pedroni, češ da bi ta dvorana služila le za komunistično in slovensko propagando. Za vse potrebe naj bi po njegovem zadostovala dvorana Petrarca, ki jo danes upravlja Lega Nazionale. Mi se ob tem le čudimo, kako malo ponosa in čuta za čast je v tukajšnih italijanskih nacionalistih, da morejo mirno delovati v prostorih bivšega slovenskega Trgovskega doma, katerega so bili Slovenci po protizakoni poti oropani. Župan je izjavil, da upravni odbor ni nikdar razpravljati, ali bi bilo potrebno postaviti strankam kako dvorano na razpolago.

Ob razpravi o letošnji podpori za mestni glasbeni zavod, o čemer je na dolgo govoril zlasti odvetnik Pedroni, se je za učno osebo je potegnil svetovalec Bratuž.

Končno je svet odobril proračun z 21 glasovi večine: zanj so glasovali svetovalci KD, misovci in trije navzoči slovenski svetovalci; ti najbrž v upaniu, da se bo občina vsaj v bodočnosti spomnila tudi slovenskih potreb, ki jih je letos popolnoma prezrla. Pet svetovalcev je glasovalo proti, in sicer dva saragatovca, en komunist, en liberalce (Attems) in monarhist Pedroni.

OBMEJNI OSEBNI PROMET

V prejšnjem mesecu je število obmejnih prehodov na Goriškem v primeri z mesecem februarjem izredno poraslo. V Italijo je prišlo skupno 70.727 jugoslovanskih, v Jugoslavijo pa odšlo 20.488 italijanskih državljanov; 8545 potnikov je prekoračilo mejo z dvolastniškim dovoljenjem, in sicer 6026 jugoslovanskih ter 2519 italijanskih državljanov; z običajno prepustnico pa je potovalo v obojno smer 81.227 potnikov, 63.627 jugoslovanskih ter 17.600 italijanskih.

Število potnikov bo v prihodnjih mesecih gotovo še naraslo, zlasti še, če bo mešana italijansko-jugoslovanska komisija odobrila nekatere nove olajšave. Jugoslovanski zastopniki bodo ob tej priliki med drugim predlagali, da se odpre nov prehod na koncu ulice Sv. Gabrijele, kjer bo najkrajša pot iz Stare v Novo Gorico.

Da je videmski sporazum o obmejnem prometu velike gospodarske in politične važnosti, dovolj zgovorno izpričujejo številčni podatki o prehodih. Danes še ugotovimo, da je število obmejnih prehodov samo na Goriškem v letu 1956 znašalo 1 milijon 74 tisoč, medtem ko je lani naraslo na skoro 2 milijona.

IZ SOVODENJ

Naši občini je bil od vlade obljubljen prispevek 8 milijonov za razširitev in asfaltiranje občinskih cest. Županstvo namerava asfaltirati cesto od Rubij proti Gabrijam, in sicer najprej do spodnjega in nato do zgornjega konca vasi. Tako bi bile Sovodnje tudi po tej strani povezane z državno cesto proti Trstu, kar bi vsekakor znatno dvignilo tujski promet naše vasi ob Soči.

Županstvo opozarja starše, ki imajo otroke od 3 do 6 let, naj se čimprej javijo v uradnih urah na občinskem uradu, da dobe potrebna navodila za cepljenje otrok proti poliomielitisu, ki bo brezplačno.

V naši občini je še vedno precej družin, ki nimajo primerne bivališča. Zato nestrno čakajo, da bi se dogradila nova šeststanovanjska hiša, ki so jo pričeli že pred časom zidati, a so dela pozimi prekinili. Gradnja se bo sedaj, kakor pričakujemo, nadaljevala in upamo, da bo nova hiša v kratkem dokončana.

Predpreteklo soboto sta se v naši cerkvi poročila g. Josip Tomsič in gđ. Marija Mozetič. Novoporočencema, ki ju vsi spoštujemo zaradi njune značajnosti in narodne zavednosti, želimo vaščani obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v novem življenju. Tem željam se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

IZ DOBERDOBA

Dne 4. aprila, je bila seja občinskega sveta. Svetovalci so najprej odobrili seznam občinskih revežev. Nato so proučili načrt novega pokopališča v Dolu. Za to delo bo morala občina najeti en milijon lir posojila. Sestavili so tudi seznam delovišč za leto 1960, ki ga bodo predložili oblastvom v odobritev.

V torek preteklega tedna je bila pred goriškim sodiščem razprava proti doberdobskem županu Andreju Jarcu, ki je bil obtožen, da je 23. aprila 1958 skupno z občin-

skim uslužbencem Gerinom vlomil v sobo, s katero razpolaga jameljski župnik Štanta, a za katero občina plačuje najemnino. Gospod Jarc in občinski uslužbenec sta hotela zamenjati ključavnico na vratih sobe, ker bi tu moralo biti volišče. Orožniki so napravili kazensko ovadbo proti županu in gori-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Virgilu Ščeku v spomin

(Nadaljevanje na 4. strani)

spremljati še nekaterih in zrak prerežeta dva žvižga. To je bilo znamenje, da so pred poslopjem in v gostilni čakajoči fašisti vrdli v dvorano.

Oboroženi so bili s samokresi, okovanimi palicami in pasjimi biči. Divje rjoveč »Smrt Slovincem!« so se z naperjenimi revolverji bližali telovadcu, ki so pa ohranili mirno kri in čakali, kaj fašisti od njih pravzaprav hočejo. Ukaz se je glasil, da mora biti telovadbe takoj konec, fantje naj se nemudoma oblečejo ter zapuste dvorano. Povelju oboroženih nasilnežev so bili fantje seve primorani se pokoriti.

PRIJAZNO PRIGOVARJANJE KARABINJEROV

Ko je bila telovadnica izpraznjena, so se fašisti lotili svojega posla. Z železnimi drogovi so razbili in uničili vse, kar je bilo v dvorani: klavir, harmonij, stolice, svetilke, šipe v oknih, kulise in zavese. Nič ni ostalo celo in nepoškodovano.

Narodni dom so držali zasedenega kot trdnjavo in vsakomur strogo zabranili, da se od strani iz poslopja. Kdor je poskusil zapustiti zgradbo, so tolkli po njem z okovanimi palicami in ga topli s pasjimi biči. Svoje delo so hoteli namreč opraviti do kraja, ne da bi jih pri tem morda motili orožniki, in jo zatem brez sledu odkuriti.

Naposled sta se prikazala na pragu dvorane vendar dva orožnika. Toda namesto da bi zločinca legitimirala ter vsaj enega odpeljala, sta se spustila z njimi v očetovska pogajanja, prijazno jim prigovarjajoč, naj bodo pametni in se umirijo. Diplomatski umetnosti karabinjerov se je končno posrečilo prepričati vdiralce, da so se odstranili, razume se, da nemoteno, in ne da bi jim kdo skrivil las.

STRAŽARJI HITE NA POMOČ

Ko so fašisti v Narodnem domu že razdejali in uničili, kar jih je bila volja, in razne Slovence s pasjimi biči in okovanimi palicami naklestili, je pred poslopje pridrdral tovarnik, poln policistov, ki so imeli nalogo vzpostaviti pri Sv. Ivanu red in mir. O fašistih ni bilo seveda nikjer več ne duha ne sluha.

Delo poveljnika stražnikov je bilo le v tem, da si je pazljivo ogledal dvorano, ugotovil škodo in nato telefoniral predstojnikom v mestu, da je nevarnost minula ter red popolnoma obnovljen in zajamčen. Take so pač bile tedanje razmere: kadar so se fašisti vrgli z nasiljem na politične nasprotnike, je policija skoro redno prihitela na pomoč napadenim, ko je bil napad že izvršen in je zastran tega bila pomoč prepozna in nesmiselna.

Najhujše pri tem pa je bilo, da ni policija skoro nikdar fašistovskih nasilnežev zaprla ter so zaradi tega ostala hudodelstva nezakazovana in storjena škoda nepopravljiva. Tako se je na žalost zgodilo tudi ob ponovnem napadu na Narodni dom pri Sv. Ivanu v Trstu.

(Nadaljevanje)

Beneška Slovenija

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Ko smo v Novem listu prebrali zadnji politični pregled pod naslovom: Težka borba majhnega naroda za obstanek, ki razpravlja o položaju koroških Slovencev v Avstriji in o protizakonitosti florentinske obravnave proti našim bratom, se je naše napeto pričakovanje končne razsodbe porotnega sodišča še povečalo. Vsi smo prepričani, da bi morala biti razsodba za vse naše obtožene borce po božjih in človeških zakonih le popolnoma oprostilna.

To naše prepričanje se je po čitanju neizpodbitnih razlogov v uvodniku še okrepilo. Kljub vsemu pa ne moremo biti popolnoma mirni, in sicer zaradi tega, ker nam je dolgoletno žalostno izkustvo močno zrahljalo zaupanje v nepristranost italijanskih sodišč, ko odločajo o zadevah, ki se tičejo nas Slovencev. To se jasno odraža tudi v govoru državnega tožilca. Saj je zašel v neizbežno protislovje, ko je za nekatere obtožence predlagal po več kot 20 let zapora le zato, ker so želeli ali mislili, da pridejo pod Jugoslavijo. In vendar je mož študiral rimsko pravo, ki izpoveduje kot glavno osnovo vsega kazenskega prava načelo, ki pravi, da sodnik ne sme soditi o domnevah in namernih obtožencev, temveč le o njihovih dejanjih!

Kljub vsemu upamo, da je v ljudeh, ki bodo morali izreči razsodbo, vendar še nekaj skrbi za ugled italijanske republike, kar bodo najbolj dokazali s tem, da bodo spoštovali 16. člen mirovne pogodbe.

Obravnava se ni nadaljevala 7. aprila, kakor je bilo določeno, ker so jo zaradi obolnosti odvetnika Filastoia odložili do 18. maja.

IZ GRMEKA

V raznih občinah Nadiške doline so zadnja leta zgradili ljudske hiše, v katerih stanujejo povečini zdravniki, učitelji, občinski uradniki in drugi, ki lahko plačujejo na-

jeravno. Letos bodo zgradili tudi pri nas več ljudskih stanovanj. Te hiše bodo zgrajene med Ljeso in Hlodičem. Gradbena dela bodo stala 27 milijonov lir. Gradbeni prostor je občina že kupila.

Tudi cesto, ki bo peljala iz Dolenjega Brda v Platac, pričnejo v kratkem graditi. Prepotrebno javno delo bo stalo 22 milijonov lir, ki si jih bo občina izposodila pri državnem denarnem zavodu v Rimu.

IZ NEM

Že več časa se suče razgovor prebivalstva na Vizontu in v Zavrhu okoli vprašanja, ali je petrolej v Bernardiji. Vrtalni stroji bodo morali prodreti v globino 3 do 4 tisoč metrov, da lahko nameščenci podjetja AGIP ugotove, ali so tam petrolejska ležišča. Ves naš svet je trdno prepričan, da je v Bernardiji petrolej. AGIP bi namreč drugače ne potrošil pol milijarde lir za vrtanje in naprave, pravijo ljudje, in upajo, da naposled pridejo do vsakdanjega kruha na rodni zemlji.

IZ GORENJE ČERNEJE

V Černej je strašno neurje meseca junija povzročilo ogromno škodo. Povodenj je pokončala vse njive in senožeti. Posebno hudo je bila še oškodovana Gorenja Černea, saj se je na njene njive in senožeti usulo najmanj 200 plazov; zemljišča v dolini so pokrita s tolikšnim kamenjem, da ne bodo letos na njih ničesar pridelali. Ljudje so spočetka upali, da jim oblastva priskočijo na pomoč in so nanjo nekaj mesecev obupno čakali. Kmalu bo leto, odkar jih je neurje spravilo v bedo, a pomoči do danes od nikoder ni. Veliko vaščanov se je medtem odselilo v tujino. V Gorenji Černej ne najdeš več niti enega mladeniča doma.

In v to bedo pritisne še davčni izterjevalec, ki ti odtrga od ust košček polente, kateri se moraš odreči, če hočeš plačati davke. Kakor pri nas, je še marsikje v naši

domačiji. Tako čujemo, da je v Bregu v občini Montanars precej razpadlih hiš, v katerih žive stari ljudje, ki niso mogli oditi v svet s trebuhom za kruhom. V tej vasi je bilo še pred 14 leti 32 družin, danes pa jih biva le še 10. Tako žalostno propada dom za domom v naši deželi; cele vasi izginevajo, ker ljudje ne morejo priti do vsakdanjega kruha na domačih tleh. Breg pa vrh vse bede nima niti kolovozne poti in ljudje morajo hoditi daleč čez visoke hribe, da pridejo do županstva.

Dopisi iz Goriške

(Nadaljevanje s 5. strani)

ški prefekt dr. Nitri ga je nemudoma odstavil za dva meseca od županovanja, kar smo v Novem listu že tedaj odločno obsodili, ker smo smatrali njegov ukrep za nepotreben in protizakonit. Izid torkove razprave prča, da je naše stališče bilo pravilno, saj je bil g. župan Jarc popolnoma oprščen, ker ni zagrešil kaznivega dejanja. Na drugi strani smo pa že svoj čas poudarili, da bi se morala župnik Štanta in župan Jarc temu brezpotrebemu, nelepemu in za slovensko stvar škodljivemu sporu vsekakor izogniti.

Andreju Gergoletu in Emici Gergolet, ki sta si v predpreteklem tednu obljubila večno zvestobo, želimo Doberdobci obilo božjega blagoslova in zadovoljstva v zakonskem življenju. Tem voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ZA LJUDSKE HIŠE

Svoj čas smo poročali o obsežnem gradbenem načrtu ustanove IACP (zavod za gradnjo ljudskih hiš) na Goriškem. Skupno naj bi zgradili 46 stanovanj ter zanje potrošili 1 milijardo 295 milijonov lir. Država je doslej izplačala 855 milijonov, s katerimi so ali bodo zgradili 300 stanovanj. Prejšnji teden pa je minister za javna dela Togni sporočil v Gorico, da bo vlada v kratkem izplačala še 450 milijonov za še nadaljnjih 146 ljudskih stanovanj na Goriškem.

in eni zemlji na vojaško posteljo. Res bridki udarci življenja so pa cesarja obdali še s sijem mučeništva.

Zadnji steber

Kakor se je rušila družina Habsburžanov, tako se je tudi monarhija trgala kot izsušeno rešeto.

Franc Jožef, osamljen in zapuščen v velikanskih sobanah cesarskega dvora, se je čutil kot poslednji steber svoje hiše in države. V družini ga ni imelo več kaj presenetiti. Samega sebe je imenoval »der Überlebende«, preživeli, v državni politiki je pa tudi ubiral stara, izhojena pota, neprimerne za nove razmere. Franc Jožef je vladal po istih načinih kot njegovi pradedje.

Preslišal je krike Francoske revolucije, ni ga izmodrilo ne leto 1848 ne 1866, ko so narodi na italijanskih in madžarskih bojiščih z orožjem v rokah terjali svobodo.

Ravnal se je vedno po dveh geslih: Nič novega! in pa: Divide et impera! (Deli in vladaj).

Poleg njegove spalne sobe je bila konferenčna dvorana. Visok, neprijazen prostor z dragocenim, a enostavnim pohištvo.

(Dalje)

77

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Podoba v somraku

Franc Jožef je vladal, že pol stoletja, osemindeset let je že štel, ko ga je zadela smrt Elizabete. Država se je pravkar pripravljala na jubilejne svečanosti. Cesar bi bil po starosti lahko oče marsikateremu svojih ministrov, stari oče velikanskega dela svojih podložnikov. Zato ni čudno, da se je okoli starega vladarja stvorila nekakšna skrivnostna podoba. Zlasti Dunajčani — to so ljudje, ki so sentimentalni, čeravno ne zbijajo šal na račun kogarkoli — so starega cesarja začeli spoštovati kot dobrega očko, ki mora prenašati udarce življenja. Nosi belo brado, rdeče generalske hlače in se vedno dobrohotno smehlja. Podoba dobrega starega gospoda v Schronbrunnu je zatemnila vse absolutistične izrodke v času

njegovega vladanja. Na tisoče in tisoče smrtnih obsodb je podpisal v zavesti, da mu tako narekujejo pravica in vladarska dolžnost.

Pozabljeni so bili boji v Italiji in na Madžarskem proti narodom, ki so zahtevali pravice. Pozabljene krivice, prizadete slovan-skim narodom. Ob vladarjevi podobi v somraku se je malokdo več spomnil, da je Franc Jožef dostikrat po mili volji kršil in celo odpravljaj ustavo.

Ljudje, ki so občutili pest Metternichove vladavine, so pomrli. Njihovi otroci so pa bili vzgojeni v cesarsko-kraljevem duhu, ki so ga med Slovenci širili posebno novičarski krogi.

Nič čudnega zatorej, če so ljudje sveto verjeli v cesarski idol, ki vstaja ob petih, dela deset ur dnevno in gre spat ob mleku

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

3 DUŠAN DOBRAVEC: *Zakaj smo in ostanemo Slovenci*

Narodna brezbriznost in mlačnost

Toda poleg narodnih odpadnikov imamo še drugo vrsto ljudi, ki sicer niso renegati, a so na najboljši poti, da postanejo. To so narodni brezbrizniki in mlačneži, se pravi tisti člani naroda, ki jim ni nič mar svoje narodnosti ter dolžnosti do nje.

Za brezbriznika narodnost ni nikaka etična dobrina, katero je dolžan spoštovati in gojiti. Načelno je sicer ne zanika, a dejansko ji ne pripisuje nikake važnosti. Njegovo stališče ne izvira toliko iz razmišljanja o narodnosti, temveč iz okolnosti, da je vse njegovo življenje usmerjeno drugam, največkrat samo v pridobivanje gmotnih dobrin. Ker mu je vseeno, kakšne narodnosti je, se prav malo zanima za kulturo in življenje svojega naroda. Zanj ni važno, v katerem jeziku govoriš doma in v javnosti, kakšne liste čitaš, kakšnih prireditev se udeležuješ, ali v kakšnih organizacijah sodeluješ. Njegova narodna vest se mu morda oglasi le takrat, ko se mora odločiti, v katero šolo naj vpiše otroka, ali pa če nekdo zahteva od njega odpad od naroda v zameno za kako službo. Takrat se nenadoma znajde v veliki zadregi, kajti življenje ga postavi pred usodno izbiro, ali naj ostane zvest svoji naravi in narodnosti, ali se pa postavi proti njej in krene na odpadniška pota.

Njegova vest je stavljena pred poslednjo preizkušnjo. Če je v njem še trohice zdravega etičnega čuta, se bo odločil za korak, ki mu ga narekuje narodna dolžnost, če takšnega čuta v njem več ni, bo pa šel nasprotno pot ter s tem zapečatil svojo in svojih otrok nadaljnjo usodo. **Ako se ne bo že sam, se bodo njegovi otroci prav gotovo popolnoma potujčili.**

Priznati je sicer treba, da kljub takšnemu usodnemu koraku v najglobljem kotičku srca marsikateri brezbriznik morda še tli medel plamenček slovenstva. Toda v njegovem življenju bi moral nastopiti le kak izredno važen dogodek, da bi se narodno spet osvestil: utrpeti bi moral na primer kako veliko osebno škodo ali ponižanje po drugorodnih. Marsikdaj pripomorejo k njegovemu osveščenju tudi drugi činitelji, kakor zavedni sorodniki, zakonski drug ali kak važen zgodovinski dogodek, toda običajno je tak človek za narodno skupnost izgubljen.

Podobno kakor z njim je z narodnim mlačnežem, ki se komaj še prišteva k svoji narodnosti in komaj še izpolnjuje nekatere dolžnosti do nje.

KROZEK SLOVENSkih IZOBRAZENCEV V TRSTU vabi na sestanek, ki bo v petek, 17. aprila, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje prof. P. Merkuja:

O NAJNOVEJSIH IZSLEDKIH SLOVENSKE GLASBENE ZGODOVINE

Po predavanju razgovor o prihodnjem izletu in letovanju.

Spacal bo razstavljal

Dne 22. aprila bodo odprli v prenovljeni Občinski galeriji samostojno razstavo novjših del slikarja Lojzeta Spacala. Razstava bo obsegala 25 barvnih in črno-belih ksilografij in 3 oljnate slike. Priказovala bo sama taka dela, ki jih Spacal v Trstu še ni razstavil. Tako bo ta razstava resničen dogodek za letošnjo tržaško razstavno sezono.

Spacal se je zadnja leta uvrstil med najboljše in najbolj upoštovane grafike v Italiji, kar dokazuje med drugim dejstvo, da je dobil na lanski Biennial v Benetkah prvo nagrado za grafik, kakor tudi povabila na kolektivne razstave, ki mu prihajajo z vseh strani sveta. Pri vsem tem pa je ohranila Spacalova umetnost svoj pristni kraški nadih in razpoloženje, kar poudarjajo vsi kritiki, kot n. pr. nedavno Raffaele Carrieri v »Epochi«.

Razstava bo odprta do 5. maja.

Mlačnež je za odtenek boljši od brezbriznika: čeprav zelo medlo, se vendarle še zaveda, da pripada določeni narodni skupnosti.

Obema — brezbrizniku in mlačnežu — pa je skupna duhovna in moralna kriza, v katero zabredejo plitki ljudje. Večinoma so brez kakršnih koli idealov, brez resničnega duhovnega življenja in brez srčne kulture. Če jih vprašate, zakaj se ne zanimajo za to ali ono vprašanje, vam hladno odgovore, da ne čutijo potrebe po takem izživljanju. Ker je njihov pogled obrnjen zgolj v zunanost, navadno zelo hitro podležejo zunanjim vplivom. Namesto da bi se sami oblikovali, jih oblikuje njihovo okolje. In ker nimajo v sebi nikakih trdnih moralnih opor, zabredejo v kratkem tja, kamor je najlaže priti: v hedonizem in oportunitizem. Sla po čutnem uživanju, lagodnem življenju in lahkem zaslužku postane njihov glavni življenjski smoter. V morju tujega lažnega civilizacijskega blišča se polagoma odtujijo izročilom prednikov ter se začno pogrezati v italijansko civilizacijsko območje. In če že ne sami, bodo gotovo njihovi potomci postali gnojilo, iz katerega bo poganjal plevel italijanskega šovinizma.

Po vsem tem mora biti vsakomur jasno, da sta narodna brezbriznost in mlačnost nemoralni, ker brezbrizniki in mlačneži ne izpolnjujejo svojih dolžnosti do velike etične dobrine, ki ji pravimo narodnost in pripravljajo nehoti tla za svoj narodni odpad.

(Nadaljevanje prihodnjic)

KULTURNE VESTI

• Pri italijanski založbi Il Saggiatore je izšel prevod zanimive francoske knjige Odkritje na Tassilju, ki doživlja zadnji čas v Franciji velik knjigotržni uspeh. Znani narodoslovec in raziskovalec Henri Lhote popisuje v njej odkritje starodavnih slik na saharški visoki planoti Tassili.

• Pesnik Salvatore Quasimodo se je po večmesečnem bivanju v Sovjetski zvezi vrnil v domovino. Ob povratku je izjavil časnikarjem, da je Pasternak malomeščan in da ni mogel prebrati njegove knjige do konca, ker se mu zdi dolgočasna. Takoj po prihodu v Rusijo je zadel Quasimoda srčna kap in je ves čas prebil v bolnišnici, kjer so ga zdravili zastoj, čeprav je zdravljenje stalo milijone lir, kot je sam izjavil. Pripovedoval je, da vlada med ruskim ljudstvom veliko zanimanje za knjigo. Njegove pesmi so izšle v Italiji v 5000 izvodih, medtem ko so v Rusiji prodali v prevodu 50.000 primerkov.

• Lojze Spacal se je z Marangonijem, Tramontinom in Carlo Zivio udeležil zadnji čas razstave moderne italijanske grafike v galeriji Girasole v Vidmu. Te dni pa odprejo v Stuttgartu razstavo njegovih del, ki bo nato krožila po zahodnonemških mestih.

• Vrhovno sodišče Združenih držav je odklonilo prošnjo, da bi izpustilo pisatelja Caryl Chessmana na svobodo. Chessman je bil leta 1948 obsojen na smrt pod obtožbo posilstva in rop, a se mu je posrečilo, da je že šestkrat zavlekel izvršitev smrtni obsodbe. V celici smrti je napisal tri knjige, ki so prevedene v mnoge jezike.

• V Kaliforniji je umrl slavni ameriški arhitekt Frank Lloyd Wright. Star je bil 89 let in je užival poleg Le Corbusiera ugled največjega sodobnega stavbenika. Kot kugo je sovražil in preganjal vse nazadnjaško in zlasti stare predsodke v stavbarstvu. Izdelal je načrte za več kot 700 zgradb po vsem svetu.

Francoski duhovniki proti mučenju v Alžiriji

Francoski katoliški list Témoignage Chrétien je objavil v zadnji številki z dne 9. aprila pismo, naslovljeno svojim škofom od 35 duhovnikov, ki opravljajo zdaj vojaško službo v Alžiriji. V pismu izjavljajo, da hočejo ohraniti popolno lojalnost do vojske, vendar pa čutijo dolžnost, da kot duhovniki razkrijejo splošno navado mučenja in hudih prestopkov v vojski, katerih so krivi poveljniki in vojak vseh stopenj. Čutijo se dolžni opozoriti, kako to izkrivlja krščansko vest v mladih ljudeh, ki služijo vojake v Alžiriji. Svoje škofo prosijo, naj jim povedo, kaj naj napravijo. Pismo so poslali tudi ministru za vojsko, ki je odredil preiskavo.

»V vseh operacijskih področjih prihaja do številnih aretacij in samovoljnega zapiranja,« je rečeno v pismu mladih duhovnikov. »Skoro redno se dogaja, da ujetnike pri zaslišanjih mučijo. Samovoljne usmrtnitve civilnih in vojaških ujetnikov, odrejene od nepristojnih sodnih oblastev in pogosto zakrinkane kot »poskusi bega« — kar potem potrdijo uradna poročila — niso nikaka izjema. Prav tako tudi ni redkost, da med operacijami likvidirajo ranjence na mestu samem. Ta navada je razširjena celo do najnižje stopnje vojaške organizacije.«

Duhovniki potem priznavajo, da se sicer nekateri vojaški poveljniki upirajo takim razmeram, toda nasilje in zloraba sta na žalost pravilo.

To pa povzroča v mladih vojaki nevarno zbeganost vesti: »Ubijanje, pretepanje in poniževanje bližnjika postaja nekaj normalnega za vse preveč mladih ljudi,« nadaljujejo v pismu. »Spoštovanje do življenja in najelementarnejši čut pravičnosti se izgubljata.«

Mnogi odgovorni vojaški poveljniki radi opravičujejo sredstva z namenom in zamenjujejo moralnost z učinkovitostjo in, kar je še hušje, mislijo, da z bojem proti alžirskim nacionalistom branijo Cerkev pred marksizmom ter zahodno in krščansko kulturo pred komunizmom.

STOLETNA ZALOŽBA

Znano italijansko založniško podjetje Zanichelli bo obhajalo letos stoletnico obstoja. Založba pripravlja obširno spominsko knjigo in zgodovinski katalog svojih književnih izdaj. Kar najbolj zanima slovstvene kroge, so pisma velikih pisateljev Carducci, Pascolija, D'Annunzia in Papinija, ki bodo v spominski izdaji prvič objavljena.

Končno se obračajo duhovniki na svoje škofo za nasvet, kako naj razrešijo to žalostno vest: njihov prisilni molk namreč se lahko dozdeva mnogokrat kot »tih pristanek« na take metode tako v očeh kristjanov kot tudi mohamedancev, ki jih opazujejo.

Pismo je ponatisnil te dni tudi del italijanskega tiska. Katoliški tednik Témoignage Chrétien so francoska oblastva že večkrat zaplenila zaradi njegovega obsojanja takih razmer v Alžiriji.

Nova številka Jadra

Izšla je 1. številka II. letnika revije Jadro (po Sidru je postalo pomorsko izrazoslovje za slovenske revije v Trstu nekako obvezno), ki jo izdaja skupina tržaških visokošolcev, ki studirajo v Ljubljani. Z leposlovno prozo ali s pesmimi sodelujejo v njej Evelina Umek, Filibert Benedetič, Miroslav Košuta, Humbert Kalc in Vladimir Kavčič. Najboljša je črtica Eveline Umek: Med štirimi belimi stenami. Polna je intimno ženskega čustvenega doživljanja. Med ostalimi sodelavci najdemo sestavek prof. Avgusta Černigoja o modernih umetnostnih strujah.

Revija šteje 32 strani in prinaša poleg leposlovja in recenzij še raznovrsten drobiž, a brez aktualne note. V idejnem oziru skuša biti nevtralna, zato je bledeča. Aktualnejših problemov se ne dotika in ne zavzema stališč do konkretnih pojavov sodobnega življenja. Njeno težišče je na leposlovju, kjer se kažejo talenti, a marsikateri med njimi bi moral bolje obvladati slovenščino.

Pozdraviti je dejstvo, da ta mladina vztraja pri izdajanju lastne revije in da je lahko tako v zgled starejšemu pokolenju, ki ne zbere več volje in poguma za slovensko revijo v Trstu. **k. z.**

VELIKA ZAHTEVA

Grški prosvetni minister je sklenil, da bo preko mednarodne kulturne organizacije UNESCO zahteval, naj se Grčiji vrnejo dela njenih klasičnih umetnikov. Veličastne stvaritve grških kiparjev, kot so Venera z Milona, Zmaga, stebri s Partenona in Akropole, so raztresene po vseh muzejih sveta. Zelo dvomljivo je, da bodo kar na ministrov mig poslane tuje države Grčiji nazaj umetnine, ki so sicer delo njenega duha, a ne več samo njena last.

GOSPODARSTVO

VINO MORA BITI PRETOČENO!

Sredi aprila še najdemo kletarje, ki nisi niti enkrat pretočili vina. Tožijo, da se ni zbrilo in da je zadnje čase postalo celo bolj motno.

Razumljivo! Vina zadnje letine so vsebovala sorazmerno več beljakovin kot druga leta in zato se letos počasneje čistijo. Če pa hočemo vino čimprej očistiti, ga moramo pretočiti, ker ga s tem ločimo od drožij — lege.

V tem času bi moralo biti vino že drugič pretočeno. Če smo ga prvič okrog božiča, je v naslednjih mesecih odložilo še nekaj lege, ki jo moramo vsekakor odstraniti, da zaradi spomladanske toplote ne bi povzročila motnosti vina ali še hujših bolezni. Če drožje začne gniti, se vino spremeni v zavrelico, katere ni mogoče ozdraviti. Težko je tudi spraviti iz vina okus po drožju.

Zato pretoči vino takoj! Spomladanska toplota ga ne sme najti na drožju — legi, tudi če ni čisto!

KAKO OBVARUJEMO VINO PRED SKISANJEM?

Vino se skisa zaradi posebne glivice, ki se tem hitreje množi, čim višja je toplota. Razvoj glivice omejujemo, če zraku onemogočimo dostop do vina in če je v vinu dovolj žvepla.

Iz tega izhaja, da morajo biti posode polne. V taki posodi se ne razvije kan, ki je prvi znak, da se vino spreminja v kis. Poleg tega moramo vinu dodati kakšen žvepleni pripravek, ki bo zadrževal razvoj kisovih glivic. Eden najbolj učinkovitih pripravkov je enososina, ki poleg metabisulfita (žvepla) vsebuje nekoliko citronove kisline in tanina — čreslovine. Priporočljivo je, da v vseh, tudi najbolj zdravih vinih, raztopimo na vsak hl po eno kocko enososine, ki ne daje vinu nobenega neprijetnega okusa in se popolnoma izgubi. Po eno kocko enososine na hl moramo dodati vinu vsaka dva meseca.

Kaj pa, če ni mogoče imeti polnih posod, ker ni dovolj vina, oziroma ni primernih posod? V tem primeru imamo na razpolago posebne ploščice, ki plavajo na vinu. Imenujejo se flor-stop in se zdi, da izločajo bor, ki preprečuje razvoj vseh drobnoživk. Raba ploščic je bila do nedavno prepovedana, a Komisariat za zdravstvo je prepoved preklcal. Ploščice so različnih velikosti; manjše so za platenke, večje za so-de in še večje za bazene.

POMLADNO SKROPLJENJE SADNEGA DREVJA

Kdor ni izvršil primernega zimskega škropljenja, ima sedaj na sadnem drevju mnogo škodljivcev, predvsem gosenice, pedica ali žmrlikarja, cvetodera, listne uši, rdečega pajka in še druge. Zato je treba sedaj drevesa poškopiti, in sicer takole:

Proti gosenicam in cvetoderu pomagata gesarol 50 in svinčeni arzenat. En kg gesarola 50 zadostuje za 500 litrov škropila, vsak kg svinčenege arzenata pa za 250 litrov. Če pod drevjem raste, kar služi za človeško ali živalsko prehrano, je prav, da škropimo z gesarolom, ker ni škodljiv za

bitja s toplo krvjo, medtem ko je arzenat hud strup. S prvim ali drugim sredstvom škropimo pred cvetenjem in takoj po odvetju.

Proti listnim ušem učinkuje več sredstev: kdor ima malo rastlin, naj uporablja pripravke na podlagi tobaka, kot so nicol in nicamon ali tetrafid 20. Za večja drevesa sta primerna tetrafid 20 ali carposan. Za 100 litrov škropila potrebujemo 50 gramov carposana, ki zamori tudi mnogo drugih škodljivcev (pršice itd.).

Proti rdečemu pajku uporabljamo Fac 20, in sicer 150 gramov za 100 litrov škropila.

Proti črvičnosti češenj učinkuje samo rogor L (100 gr. premešamo s 100 litri vode). Z njim poškopimo češnje, brž ko smo na plodovih opazili znake vbodljajev, kar pomeni, da je češnjeva muha odložila jajčke v plod. To se zgodi, ko so češnje že precej debele in začno spreminjati barvo (iz zelene v bolj svetlo), se pravi tik preden dozori. Vsak od škropila zadet plod bo obvarovan pred črvom, čeprav bi bil nanj že odložen jajček.

Proti piškavosti jabolk in hrušk se borimo s svinčnim arzenatom (1 kg na 200 litrov vode) ali s carposanom (50 gramov na 100 litrov vode). Škopiti moramo približno od 15. maja, vse do srede junija, in sicer vsakih 10 dni, ker se metuljčki, ki odlagajo jajčka na plodove in s tem povzročajo piškavost, ne pojavijo vsi hkrati.

To so glavni živalski škodljivci, proti katerim se spomladi moramo boriti. Sedaj pa moramo nastopiti tudi proti glivičnim boleznim, predvsem proti luknjičavosti listov

in oidiju ali megli na listih. Luknjičavost preprečimo s škropilom na podlagi tiezene, katerega raztopimo po 200 gramov v 100 litrih vode. Razvoj oidija na drevesnih listih pa preprečujemo s koloidalnim žveplom (tudi cosan), katerega raztopimo po 200 do 300 gramov v 100 litrih vode.

KMETIJSTVO V AVSTRIJI

Avstrija meri 82.000 km² in ima 7 milijonov prebivalcev. Kmetijska površina obsega okoli 4 milijone ha, gozdna 3 milijone ha.

V Avstriji je 433.000 kmetijskih obratov s površino nad 1/2 ha. Obratov z manj kot 20 ha površine je 85%, ostalih 15% ima večjo površino in 0,7% je obratov z nad 100 ha.

Motorizacija je zelo razširjena. L. 1939 je bilo komaj 720 traktorjev, do l. 1951 so se namnožili na več ko 19.000, v letu 1957 pa jih je bilo že 78.750.

Do zadnje svetovne vojne so avstrijski kmetovalci uporabljali sorazmerno malo umetnih gnojil, po vojni pa se je njihova potrošnja zelo dvignila: Od l. 1953 do l. 1957 je uporaba dušičnatih gnojil narasla za 29%, fosfornih za 33% in kalijevih za 76%.

Zaradi motorizacije so nastale spremembe v živinoreji. Stevilo molznih krav je danes manjše kot pred vojno, proizvodnja mleka pa je višja, ker se je srednja molznost, ki je znašala leta 1931 še 1.955 kg lani dvignila na 2.250 kg. Živinoreja daje kmetovalcem 69% dohodka, in sicer 23% mlekarstvo, 21% prašičereja, 12% pa goveje meso; ostalih 11% se razdeli na konjerejo, ovče- in kozerejo ter na vzrejo drugih živali in na lov. Od ostalih kmetijskih panog predstavlja žitarstvo 16% dohodka, vinarstvo 5%, sadjarstvo 5,5% in vrtnarstvo 3,5%.

Srednji dohodek vsakega ha kmetijske površine se je v zadnjih 20 letih zvišal za 22%.

Športni pregled

NAMIZNI TENIS IN JUBILEJNO PRVENSTVO V DORTMUNDU

Današnjemu ping-pongu podobna igra se je v zgodovini športov pojavila šele sredi preteklega stoletja, in sicer v Ameriki. Tu so začeli z lesenimi loparji in pokrovi škatel nabijati leseno žogico; za igrišče so služila tla. Pozneje so po salonih imeli za novo igro, ki je dobila razna imena (gossima, whiffe-whaff, flim-flam, ping-pong), posebno mizo; loparji, prevlečeni s kožo, so imeli dolge ročaje, žogico pa so oblekli v blago. Prvo celuloidno žogico je izdelal leta 1880 angleški inž. James Gibb. Ob koncu stoletja so se za novo športno panogo začeli zanimati tudi na evropski celini ter določili prva pravila igre. Anglež Goode je vpeljal loparje z gumijasto ploskvijo. Zaradi velikega uspeha, ki ga je igra doživela, so v Berlinu leta 1926 ustanovili Mednarodno namiznoteniško zvezo (ITTF), v kateri je včlanjenih 80 držav s poldrugim milijonom igralcev. Za predsednika je bil izvoljen Anglež Ivor Montag, ki še vedno vodi zvezo. Določili so obenem nova pravila igre, ki veljajo še danes.

V petek, 27. marca, je Ivor Montag slovesno otvoril tekme za XXV. svetovno prvenstvo. Na tekmo vanju je nastopilo 38 moških in 27 ženskih državnih ekip s skupno 400 igralci. Med moškimi so se zlasti odlikovali Japonci, Kitajci, Madžari, Čehoslovaki, Vietnamci in Jugoslovani, ki so premagali Luksemburžane, Kanadčane, Italijane in Nizozemce s 5:0, moštvi Indije in Vzh. Nemčije pa s 5:1. Vsi so občudovali komaj 13-letnega Brazilca, ki mu je ime Ubiraci da Costa; imenujejo pa ga tudi Biriba, kar pomeni majhen. Strokovnjaki mu napovedujejo bleščečo bodočnost. Nevarni nasprotniki za Japonce bi utegnili biti Jugoslovani, čeprav so jih prav Japonci odločno porazili (5:0). Med moškimi ekipami so se uvrstile v finale: v A skupini Madžarska, v

B skupini Kitajska, v C skupini Japonska in v D skupini Vietnam. Odločilno srečanje za naslov je bilo med Madžarsko in Japonsko, ki se je zaključilo v korist Japoncev s 5:1. Tako je Japonska že petič zaporedoma osvojila naslov svetovnega prvaka; drugo mesto na lestvici je zasedlo moštvo Madžarske, tretje pa Kitajci. Od ženskih ekip so v finalu nastopile Kitajska, Koreja in Japonska. Japonke so premagale vse nasprotnice in si zagotovile naslov prvaka.

V izredno zanimivem srečanju med 36-letnim Madžarom Sidom (prvak med posamezniki l. 1953) in 21-letnim kitajskim prvakom Jungom je prevladal Kitajec (3:1). V dvoboju, ki je veljal za naslov prvaka posameznikov, je Sido prikazal igro najvišje kakovosti; z izredno obrambo in bliskovitimi protinapadi je skušal zмести azijskega igralca. Jung, ki je razumel, da bo moral izgubiti (kot se je zgodilo z Ogimuro, Harangozom in drugimi), če bo sprejel način igre Madžara, je zaigral drugače: večkrat in nenadoma je skrajšal žogo. Tale načrt je bil za počasnejšega (ima preko 100 kg) Sida usoden. Vsekakor je bil Sido najboljši Evropejec v boju za prvenstvo.

Med ženskami si je prvo mesto zagotovila Japonka Macusaki; v tekmah za naslov moških dvojica sta uspela Ogimura-Murakami; med ženskimi dvojicami je prvo mesto zasedel par Nanba-Jamacumi; izmed mešanih dvojic je dobila zlato kolajno dvojica Eguči-Ogimura.

Na letošnjem prvenstvu so prevladovali Japonci, ki so zmagali povsod, razen med posamezniki, kjer je v polfinalu japonski prvak Ogimura izgubil proti Madžaru Sidu (3:2). Tako so tekmovalci iz dežele »vzhajajočega sonca« odnesli domov šest zlatih kolajn, sedmo pa so si prisvojili Kitajci. Strokovnjaki menijo, da so Japonci zmagali, ker so bili dobro pripravljani in presenetljivo hitri, ker so stalno napadali ter izbrali nov način serviranja.

Srečanja za prihodnje svetovno prvenstvo bodo leta 1961 v Pekingu.

(Nadaljevanje na 10. strani)

5

Za
naše
animacije
veliki
detektiv

VENDAR - ČE POMISLIM, SE PA TO LE DONOSEN PORLIC... SEVEDA SI TVEGANIH POIZKUSOV NE BI SMEL PRIVOŽETI... KAZ MI POMA GA DENAR, ČE OSPANEM BREZ GLAVE...

V DIREKTORJU STOPIM... ZDAJ MI ZAGOTOVO NE BO ODREKEL...

AHA, S TRDONJO SE POGOVARJA... BREZ STRAHU LAHKO STOPIM K NJIMA, SAJ ZDAJ ZAGOTOVO VEM, DA NISEM UBIŁ KLOVNA...

OOO, ZDRAVO! RAVNO PRAV SI PRIŠEL, DA TE PREDSTAVIM DIREKTORJU. MORDA BO JE NAŠEL KAKO DELO ZATE!

NAJ VAS NE PREMOTI NŠEGOVA ZUNANŠOŠT, NE VEM, ČEMU SE JE TAKO NAŠEMIL. BREZ POSLA JE IN BI RAD...

TODA MI VENDAR NE POTREBUJEMO KLOVNOV... IMAMO BOBIZA IN TA SE RES ODLIČEN. POSLUŠAJTA PLOŠKANŠE, NŠEMU VELJA!

PO VAŠIH BEŠEDAH ŠODIM, DA SI NISTE OGLEĐALI PREDSTAVE, VAŠ BOBI JE...

ŠEŠTITAM, BOBI, TVOŠA NOVA TOČKA SE ŠISASNA!

HI-HI, VSI ŠO BILI PREPRIČANI, DA MI SE ODGRIZNIL GLAVO!

HM, TO BI SI UPAL TRDITI ŠE ZDAJ!

NO, ŠTVAR NI TARKO TRAGIČNA, TIGER MU JE NAMREČ ODGRIZNIL UMETNO GLAVO

UMETNO GLAVO?... AH, ZDAJ RAZUMEM, ZAKAJ SE BILA TARKO MEHUA... ŠAZ ŠEM PA ŽE MISLIL, DA ŠEM GA UBIŁ...

KAZ?! TI ŠI BIL, TOREŠ TISTI?!

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

60

Razumljivo pa je bilo, da se je morala jeza prebivalstva nad takimi vojnimi strahotami pač nad kom znesti. Mnogi so takrat že čisto dobro vedeli, kdo je prvi krivec teh bombardiranj in kako se bo vse skupaj končalo, a so molčali. Zapeljanci in kratkovidneži pa so valili vso krivdo na zaveznike in, če jim je padel v roke kak zavezniški letalec, jim je zavrela kri.

Enkrat sredi poletja pa se je zgodilo, da je zaneslo dva zavezniška letalca, ki sta se spuščala s padalom, v bližino taborišča. Eden je pristal nekje sredi plantaže, drugega pa je zračni tok zanašal prav nad taborišče. Videli smo, kako je mahal z nogami in skušal zakrmariti padalo drugam. Imeli smo vtis, da bo pristal prav na zidu, ki je vezal stražne stolpe in delil taborišče od ceste in plantaže. Vrh zida pa je bil napeljan močan električni tok. Ko se nam je zdelo, da je tik nad zidom, je končno srečno pristal nekaj metrov onstran zidu. Kot smo zvedeli — mi smo bili prav takrat zaradi kosila v taborišču — so ga prijeli SS-ovci in mirno odpeljali. Vsaj tam se mu ni zgodilo nič hudega. Bil je velik, močan fant; prav dobro smo razločili njegov obraz. Bili smo zadovoljni,

da se mu ni zgodilo nič hudega, obenem pa nas je silil smeh ob misli, da bi bil pristal v taborišču. Koliko ironije bi bilo v tem, če bi bil pristal sredi velikega nemškega Rajha prav v njegovem najslavitejšem koncentracijskem taborišču!

Marsikdo pa ga je tudi nekoliko zavidal. Za razmere, v katerih smo sami živitarili, je bila njegova ujetniška usoda še vedno zavidanja vredna. Spravili ga bodo v kako taborišče za vojne ujetnike iz vrst zahodnih zaveznikov in taka taborišča so bila neprijetno boljše kot koncentracijska. Ujetnikom v njih ni bilo treba delati in uživali so zaščito mednarodnega Rdečega križa, ki jih je obilno oskrboval z živilskimi paketi, medtem ko za nas ni bilo niti zaščite kaj šele paketov Rdečega križa. Tuda o tem pozneje.

Najlepši dan, kar smo jih preživeli v Wildparku, je bil dan zavezniškega izkrcanja v Normandiji 22. junija 1944. Bil je lep in jasan dan, nič drugačen od drugih dni tistega sončnega poletja. Ob kakšnih pol dvanajstih se je raznesel med nami glas, da se zavezniki izkrcujejo v Normandiji. Prvi hip nismo hoteli verjeti. Tolikokrat se je že raznesel tak glas in lahkoverniči so vsakokrat prisegali, da so zvedeli novice iz zanesljivega vira in da je točna, nato pa se je izkazala za neresnično, da smo postali skeptični, čeprav je bila vsa stvar že dolgo v zraku in smo kar nagonsko čutili, da se mora zgoditi danes ali jutri. Toda s tem je bilo povezanih to-

TEDENSKI KOLEDARČEK

19. aprila, **nedelja**: Leon
 20. aprila, **ponedeljek**: Neža
 21. aprila, **torek**: Anzelm
 22. aprila, **sreda**: Sotor
 23. aprila, **četrtak**: Janez
 24. aprila, **petek**: Jurij
 25. aprila, **sobota**: Marko

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 15. aprila si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	617—621 lir
avstrijski šiling	24—24,25 lir
100 dinarjev	83—86 lir
100 francoskih frankov	123—126 lir
funt šterling	1725—1750 lir
nemško marko	148,75—149,75 lir
švicarski frank	143—144,75 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 19. aprila, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj, kronika 7 dni v Trstu; 15.45 Zbor gorjskega slovenskega učiteljskega; 17.00 Dolga noč na avtocesti, radijska drama. (Mario Casacci - Mirko Javornik). Igrajo člani RO; 20.30 Operetna glasba; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: Walt Whitmen (Martin Jevnikar); 22.10 Antologija slovenske zborovske glasbe.

Ponedeljek, 20. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Iz življenja tujih ptičev: »Čačalaka«; 18.10 Koncert violinista Franka Gullija in pianistke Enrike Cavallo; 18.40 Ljubljanski vokalni kvartet; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Vincenzo Bellini: Gusar, opera v dveh dejanjih — simfonični orkester in zbor Italijanske radijske televizije v Torinu. Približno ob 21.40: Opera, avtor in njegova doba.

Torek, 21. aprila, ob: 18.00 Z začarane police — Zora Kafol: »Zmaj in kraljeva hči«; 18.10 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije, ki ga vodi Milan Horvat in Samo Hubad; 21.00 Obletnica tedna — Janez Pirnat: 90-letnica rojstva Richarda Jakopiča; 21.30 Operna glasba; 22.00 Umetnost in življenje — sodobni portretisti; 22.35 Koncert baritonista Dušana Popoviča, pri klavirju Gajmir Demšar.

Sreda, 22. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza — Luigi Volpicelli: Poklicna usmeritev: »Meja preizkusov«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 Slovenske instrumentalne zasedbe; 21.00 Razbojniki, igra v 5 dej. (Friedrich Schiller - Fran Albrecht). Igrajo člani RO.

Četrtek, 23. aprila, ob: 12.55 Rene Touzet in njegov orkester; 18.00 Z začarane police — Edvard Martinuzzi: »Deček v grobu«; 18.10 Cajkovski: Kon-

cert v D-duru za violino in orkester, op. 35; 19.00 Sola in vzgoja — Svetko Skok: »Pogled v sodobno ameriško Solo«; 21.00 Zgodovina odkrivanja sveta — Mirko Javornik: Afrika — »Prvi kašipot čez Saharo«; 22.00 Iz sodobne književnosti: Arturo Cronia: Poznavanje slovanskega sveta v Italiji (ocena Janke Jež); 22.15 Marjan Lipovšek: Orglar, kantata za soliste, zbor in orkester.

Petek, 24. aprila, ob: 18.00 Radijska univerza — Monsignor Jagob Ukmar: Problem ločitve zakona po kanonskem pravu: »Separativ in razdiralni zaščiti«; 18.30 Vokalni septet Ubald Vrabc; 19.00 Sirmo obzorje — Gradovi na Tržaškem: Miljski grad (Drago Stoka); 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Znanost in tehnika — Boris Mihalič: »Sodobni problemi železnice«; 22.15 Koncert sopranistke Ondine Otte, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli.

Sobota, 25. aprila, ob: 11.00 Operne arije; 12.55 Orkester Herman Klebanof; 15.15 Vokalni kvintet Veseli planšarji; 16.00 Novelist tedna (pripravil M. Jevnikar); 17.30 Velika dela slavnih mojstrov; 18.00 Oddaja za najmlajše — Saša Rudolf: »Zgodba o prebrisanem kmetu«. Igrajo člani RO; 19.00 Sestane s poslušalkami; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 Dolga zgodovina strahu, radijska igra (Luciano Cirri - Mirko Javornik). Igrajo člani RO.

ŽENSKI KOTIČEK

KAKO HRANIMO ŽIVILA

Maščobo moramo hraniti v hladni in temni shrambi ali vsaj pokriti z debelim papirjem posodo, v kateri je maščoba, ker svetloba pospešuje njen razkroj. Priporočljive so položene lončene posode, zlasti če moramo shraniti večjo količino masti. Lončene posode pa je treba skrbno čistiti, sicer se ostanki maščobe skvari; posoda pa zadobi močan vonj po žarki maščobi, ki ga ne moremo več odpraviti. Primerno je, da pomijemo prazno posodo s sodo ali s pralnim praškom in z vročo vodo. Zarko maščobo nekoliko izboljšamo, če jo precvremo z dodatkom čebule ali ji prilijemo nekoliko mleka. Ko postavimo na ogenj maščobo s čebulo, je ne smemo segreti tako močno, da se pojavi modrikast dim, sicer se mast skvari.

Moko, zdrob, kosmiče in podobno večkrat napadejo živalski škodljivci. Znak njihove prisotnosti so raznovrstne kepice. Če nečemo, da se nam bo to zgodilo, naj bo naša shramba čista, suha in večkrat zračena.

Riž, ki je zavarovan pred vlago in škodljivci, se precej dolgo, tudi do dveh let, prav gotovo ne skvari. Shranimo ga tako, da lahko pride zrak do njega. Če hočemo hraniti riž dalj časa, ga damo v platne vrečke in ne v papirnate; za krajši čas (do treh mesecev) ga lahko držimo v vsaki čisti posodi ali vrečici. Včasih premešamo riž z roko, da ga prezračimo.

Testenine in kruhove drobtine moramo postaviti v suho in zračno shrambo.

SPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo — Na 57. dirki Pariz - Roubaix, ki velja za eno najtežjih kolesarskih prireditev, so prevladali Belgijci (1. Foré, 2. Desmet, 3. Janssens). Kljub slabemu vremenu so kolesarji zelo hitro prevozili (nad 42 km na uro) 262 km dolgo progo.

Sah — Končala so se srečanja na turnirju v Mar del Plati (Argentina). V zaključnih partijah je Jugoslovan Ivkov remiziral z Američanom Fisherjem, Argentinec Najdorf pa s Čehoslovakom Pachmanom. Na končni lestvici si delita 1. in 2. mesto Najdorf in Pachman (10,5 točke), 3. in 4. mesto pa Ivkov in Fisher (10 točk).

Nogomet — Pred 100.000 gledalci je v Londonu Anglija premagala Škotsko z 1:0. Znani angleški nogometaš Billy Wright je tokrat zaigral 100. mednarodno tekmo.

Atletika — V amerškem mestu Temple je 18-letni Dalas Long vrgel kroglo 19,65 m daleč in s tem za 40 cm izboljšal svetovni višek, ki ga je postavil O'Brien.

Košarka — V nedeljo so se končale tekme za italijansko košarkarsko prvenstvo. Lestvica je naslednja: 1. Simmenthal 41 točk, 2. Oransoda Virtus 40 točk in 3. Ignis 38 točk.

Končala so se tudi srečanja za žensko prvenstvo. Največ uspeha je doseglo moštvo Udinese (35 točk), ki je izgubilo le poslednje srečanje, in sicer proti moštvu Stock (32 točk) z izidom 45:52. Stock je zasedel 2. mesto.

TEKMOVANJA

SLOVENSКИH SREDNJEŠOLCEV V GORICI

V ponedeljek je bil na Rojcah drugi dan atletskega tekmovanja med slovenskimi srednješolci v Gorici. Izidi so naslednji:

Tek na 1000 m: 1. Anselmi 2'54"6; 2. Cej; 3. Terpin; 4. Jelen.

Skok v višino: 1. Anselmi 1,60; 2. Di Battista 1,60; 3. Gergolet 1,55; 4. Appe 1,50; 5. Cotič 1,50; 6. Cej 1,45; 7. Peli-on 1,45.

Skok v daljino: 1. Anselmi 6,35; 2. Di Battista 5,55; 3. Appe 5,26; 4. Kusič 4,99; 5. Legiša 4,85; 6. Cotič 4,81.

Met krogle: 1. Anselmi 13,23; 2. Di Battista 12,78; 3. Gergolet 11,68; 4. Terpin 11,22; 5. Brauč 11,18; 6. Primožič 10,83.

V ponedeljek prejšnjega tedna so bili izidi naslednji:

Stafeta: 1. licej A (Anselmi - Kusič 25'1); 2. licej B (Di Battista - Peršolja) 26'1; 3. strokovna šola (Jelen - Frandolič) 27'3. — **Tek na 80 m**: 1. Anselmi 9'8; 2. Kusič 10'3; 3. Di Battista 10'3. — **Met diska**: 1. Anselmi 30,44 m; 2. Cej 29,70 m; 3. Primožič 28,4 m.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
 Telefon 29-477

liko naših upov, da se nam je zdela kar prelepa, da bi mogla biti resnična. Bali smo se, da sanjamo. O zavezniškem izkrcanju smo dolge mesece vsak dan razpravljali in edino logičen zaključek vsake razprave o tem je bil, da se morajo zavezniški čimprej izkrcati, če hočejo še tisto leto končati vojno. Večina je bila namreč mnenja, da po izkrcanju vojna ne bo več dolgo trajala. Nekateri pa smo se vendar bali, da z izkrcanjem še ne bo vse opravljeno in da se bo vojna verjetno zavlekla do druge pomladi, ker nas je dotedanja taktika zahodnih zavezničev izučila previdnosti in pesimizma. Bili smo prepričani, da svoje previdnosti tudi po izkrcanju ne bodo opustili in da bodo po možnosti še vedno taktizirali, da bi pustili glavno breme vojne še naprej nositi Rusom in se sami čimbolj obvarovali za pozneje. V tem primeru bi bilo malo verjetno, da bi mogli Rusi še tisto poletje zdrobiti nemško silo in vojna bi se zavlekla do konca zime ali do spomladanskih ofenziv prihodnjega leta. Z grenkobo smo razpravljali o tem zahodnem zavlačevanju, ki se nam je zdelo nemoralno in ga že ni bilo več mogoče opravičevati, saj je vse kazalo, da sta ga narekovala sama preračunljivost in sebičnost. Pri tem pa so največ trpeli slovenski narodi, ki so morali prenašati glavno težo vojne, Rusi, Poljaki in tudi mi Slovenci, ki kljub svoji maloštevilnosti nismo bili tedaj med zadnjimi po svojem prispevku krvi in poguma v boju za uničenje nacizma. Bili smo prepričani, da se bo ta nemoralna preračunljivost in lagodnost zahodnih zavezničev njim samim

nekoč hudo maščevala, ker pač nobeno nemoralno dejanje ne rodi dobrega. To so čutili tudi tisti, ki so bili prepričani, da bodo zahodni zavezniški naglo predrl nemško obrambo in končali vojno. Svojo misel o naglem koncu vojne so zagovarjali prav s tem, da zahodni zavezniški ne morejo dopustiti, da bi Rusija sama do konca nosila glavno težo boja proti Nemčiji, ker bi si s tem ustvarila prevelik moralni ugled v svetu; razen tega Angloameričani ne smejo čakati, da prodre Rusija pregloboko v osrčje Evrope, ker jo bodo težko spravili od tam. To bi pomenilo izgubo njihovega vpliva v večjem številu držav, kjer so imeli pred vojno glavno besedo. Tako so govorili.

Razvoj pa je pokazal, da so zahodnjaki vendarle računali oportunistično in zavlekli vojno še skoro za leto dni, s čimer so res prihranili veliko lastne krvi za ceno tiste, ki so jo morali preleti ruski vojaki in bojevniki za svobodo pri vseh okupiranih evropskih narodih; ta oportunistični je stal življenje tudi še na milijone Judom in drugim jetnikom, da ne govorimo o stotisočih nemških otrok, žena in starčkov, ki so umirali pod bombami brez lastne krivde. Težko je delati prognoze, a nedvomno bi bila povojna evropska politična zgodovina precej drugačna, če bi se bili izkrcali zahodni zavezniški leto dni prej ali če bi bili vsaj poleti 1944 odločneje navalili in končali vojno. Tako pa so za dozdevne taktične prednosti žrtvovali ne le svobodo cele vrste evropskih narodov, ampak oškodovali tudi lastne daljnoročne koristi. (Dalje)